

Sabahattin Ali Olayı Üzerine

Birikim 38/18

Bir öğleden sonra Kemal Sülker'le birlikte Aziz Bilaloğlu'nun evine gittik. Sülker kendisini Tan gazetesinde çalıştığı yıllardan tanıyordu. Onunla konuşmamı ise Aziz Nesin salık vermişti. Aziz Bilaloğlu, o günlerde bir rahatsızlık geçirdiğini, zaten olaya Sabahattin Ali öldürüldükten sonra karıştığını belirterek, önce sohbet etmemizi önerdi. Anlattıklarını ilgiye değer bulursak sonradan banda alabilirdik. Sohbet sırasında, bir ara, sakıncası yoksa teypli çalıştırmak istediğimi, anlatılanların ilginç olduğunu söyledim. İznini alınca da daldan dala atlayarak süren konuşmayı kaydettim. Bu nedenle de, konuşulanları yazıya geçirdikten sonra düzenlemek gereğini duydum, konu dışı bölümlerle, tekrarları çıkardım. Aldığım bölümlere ise hiç dokunmadım. Aşağıdaki cümleyle başlayan konuşmayı kelimesi kelimesine, olduğu gibi yayımlıyorum.

Ve Tan'a intisap, Millî Eğitim Müdürlüğü'nde de çalışıyordum. Kısım şefiydim orada, Tan'a intisabım da, Tan'a inandığım için ...

Sen Azizciğim, peki sen Ogan'dın da...*

Hayır Ogan değildim, Ozan'dım.

Ozan'dın da niye Bilaloğlu oldun.

Ha.. benim babamın adı Bilal'dir. Ben Millî Eğitim'deyken aynı zamanda gazetelerde çalışıyordum. Bazan imzalı yazılar da yazıyordum. Millî Eğitim'deki durumumu karıştırmak için, çünkü memurların yasaktı, babamın soyadını, şey babamın adını kullanıyordum, Bilaloğlu diye. Bazan da Silistireli, diyordum, filan. Halbuki hakikatte soyadım Ozan'dır. (...) Ben ilk anlarda Tan'da musahhah olarak İhami Bekir'le beraber çalışıyordum.

Şimdi ben size soruyum, o Romanya mülteci-si çocukla postone önünde karşılaşıncı, Sa-**

* Konuşma Aziz Bilaloğlu ile Kemal Sülker arasında geçti. Ben çok az söze karıştım. Bunu da metinde belirttim.

** Konuşmada sık sık adı geçecek olan Ahmet Çatalca kastediliyor. Mahkemede tanık olarak dinlenmiş, Aziz Bilaloğlu'nun akrabası olduğunu, adam kaçırma işini ona bildirdiğini, onun da emniyete ihbar ettiğini söylemiş, böylece Ali Ertekin'i yakalattığını öne sürmüştür. İfadesi, Aziz Bilaloğlu'

bahattin Ali'yi kaçırdık falan dedikleri zaman, sizde bıraktığı intiba ne oldu? Yani Sabahattin Ali'yi tanıyordunuz, eserlerini okumuştunuz, falan...

Gayet iyi tanıyordum.

Yani üzerinizdeki empresyon ne oldu? Üzünüz mü, sevinç mi, kuşku mu?

Valla, şu anda hatırlayamıyorum, fakat herhalde iyi karşılamadım bunu. Fakat kaçırılmış olmasından mütevellit haberi alınca, ben de iktidarın baskısıyla Davutpaşa'da mahpus tutulduğum için, artık biraz da çıkabilir duruma gelmişim, çünkü subayların bana teveccühü artmıştı çeşitli sohbetlerimizde, çıkıyordum ve Ahmet de beni öteden beri arayıp duruyormuş, bana bundan bahsedince, derhal ilgim şahlandı.

Siz ne zaman karşılaştınız o Romanyalıyla? Ayı, yılı...

1949. Fakat ayını şu anda hatırlayamam, yaz aylarıydı.* Çünkü postane önünden konuşa konuşa uzaklaşıncı, onun söylediklerinin ben de iz bırakmaya başlaması üzerine, Sirkeci istasyonuna gittik, oturduk orada kanepelere ve uzun uzun konuştuk. Ahmet geveze bir adamdır, Ahmet Çatalca geveze bir adamdır. Beni Aziz Nesin zannettiği için, üstelik de hemşeri olduğumuzu da önceden bildiği için bana kolaylıkla açıldı. Çünkü benden Emniyet Müdürlüğü'nde polis olabilmesi için iltimas istiyordu. Sen üst kademelerden tavsiye getir,

nun ilk kez bu konuşmayla açıkladığı olayı doğrulayıcı niteliktedir.

* Ali Ertekin, Aralık 1948'de yakalandığı, 28 Aralık 1948'de I. Şube'de ifadesi alındığı ve cinayet 12 Ocak 1949'da basına yansdığına göre, Aziz Bilaloğlu yılı yanlış hatırlamaktadır. Ama yaz ayları tanımlaması doğrudur. Cesedin 16 Haziran 1948'de bulunması (öldürüldükten üç buçuk ay sonra???) bunu destekliyor. Ayrıca daha sonra görüleceği gibi, Ali Ertekin'in yakalanma ve sorgu tarihleri gerçekte açıklığa kavuşturulamamaktadır.

tavsiye getir, olumlu cevap al, alt kademede adamımız var. Onlar benim faydını tamamlayacaklar, sabıkamı, vesairemi de, hepsini de yokedecekler.* Emniyete girdikten sonra da güya ben Aziz Nesin olduğum için, güya komünizme hizmet edecek Ali Ertekin...eee, Ahmet Çatalca. Gerçekte ise o değil, para, mevki,

para, pul, soygun peşinde. Hiç bir ideolojisi olmayan, hiç bir müsbet fikri olmayan bir kimseydi Ahmet Çatalca. Tıpkı Ali Ertekin'de olduğu gibi. Yalnız Ali Ertekin'den ayrı bir tarafı vardı. Ahmet Çatalca kurnaz ve para peşinde koşan bir adamdı. Her kılığa girebilen bir adamdı. Ali Ertekin'se para için adam öldürebilen** bir adamdı. İkiisi arasındaki fark bu. Ama hapisanede tanışmışlar, arkadaş olmuşlar ve beraberlikleri başlamış.

Hikâye bu...

Özkırımlı — Bu hapisane şeyini de, anıyı da (kayda) geçelim.

Şimdi, hapisanede arkadaşlıkları şu şekilde başlıyor. Ahmet Çatalca Romen konsoloshanesinde çalışırken, Silistire o zaman Romanya'ydı, o da Romanya'dan buraya gelmişti, biraz Romence de bilirdi, konsoloshaneye intisap etmiş. Orada, Ahmet Çatalca aslen Silistireli, Türkiye'ye geliyor, daha önce ne işler yaptığını bilemem, günün birinde Romen konsoloshanesine intisap ediyor, biraz Romence de bildiği için, orada kavas oluyor. Ve bunlar avantürüye bir kimse. II. Dünya Harbi içinde ekmek karnesi meseleleri var. Konsoloshanelere istedikleri kadar karne veriliyor. Bu işleri de Türk makamlarıyla organize eden Ahmet Çatalca. Fazla miktarda ekmek karnesi alıyor, satmaya başlıyor. Ekmek karnesi de Kemal Bey bilir, o zaman büyük para.

İyi para.

Bu karneleri...

250 gr. falan veriyorlardı adam başına. (...)
Ağır işçi olanlara yarım kilo kadar falan veriyorlardı.

Bir aralık çok azalmıştı, 250 gr.'a kadar. Ta-

* Katil ve suç ortaklarının ilişkilerini açıklayan bir ipucu.

** Sohbet sırasında Aziz Bilaloğlu, Ali Ertekin'in para için Sabahattin Ali'yi öldürmüş olabileceğini söyledi. Oysa mahkemede, Ali Ertekin'in, Sabahattin Ali'nin yanında para bulunmadığını bildiği ortaya çıkmıştır.

mamen siyah bir ekmektir.

Çamur gibi,

çamur gibi. Yiyebilmesi zordu. Ahmet Çatalca bu karneleri satıyor. Satışta almış yürümüş Ahmet Çatalca. Nihayet günün birinde yakalanıyor. Bu suç yüzünden hapisaneye giriyor. Ali Ertekin de Lüleburgaz'da askerî inzibat başçavuşu bulunuyor. Orada çeşitli suistimaller yapıyor, ordunun silahlarını satıyor, bir sürü rüşvet, vesaire işlerine de giriyor. O da günün birinde yakalanıyor, İstanbul'a getiriliyor, I. Ordu mahkemesinde, ihtimal, muhakeme ediliyor, mahkûm oluyor. (...) Ali Ertekin'le Ahmet Çatalca hapisanede karşılaşıyorlar. Ahmet Çatalca karne yolsuzluğundan, Romen konsoloshanesindeki karne yolsuzluğundan hapse giriyor. Ali Ertekin de Lüleburgaz'da,

silah kaçakçılığı falan,

silah kaçakçılığı, vesaire yolsuzluklardan hapisaneye giriyorlar. Orada tanışıyorlar. Ve hapisanede o günlerde, tesadüfen, ikametgâhı çoğunlukla orası olmuştur, rahmetli Şefik Hüsnü'nün,

Şefik Hüsnü Deymer, üstadımız...

Eee, Yugoslavya yolunda veya Yugoslavya'da ölmüştü değil mi?

Yoo, İstanbul'da öldü.

İstanbul'da mı, Yugoslavya'da mı?

Özkırımlı — Manisa'da, sürgün sırasında.

İstanbul'da öldü, yani Türkiye'de öldü.

Özkırımlı — Türkiye'de.

Türkiye'de mi?

Özkırımlı — Evet, Manisa'da sürgündeyken ölüyor.

Yugoslavya diye bir şey var kafamda benim, nereden?

Üç gün evvel, yani üç gün evvel, ölümünün ondokuzuncu yıldönümüydü.

Hah.. Şefik Hüsnü de o günlerde hapisanede. Aynı koğuşta bulunuyorlar veyahut nasılsa yakın koğuşta, tanışıyorlar. Şefik Hüsnü'nün kim olduğunu, vasıflarının ne olduğunu da Ali Ertekin'le Ahmet kısa zamanda anlıyorlar. Ve Şefik Hüsnü hapisanede sıkıntı çekmiyor, yiyecek, içecek, sigara ve diğer ihtiyaçlar...

Sevenleri var,

Evet.

tarafatları var.

Evet. Bonkör adam, eline gelen hediyelerden onları da yararlandırıyor. Bu suretle aralarında

Birikim 38/19

dostluk başlıyor. Hapiseden çıkarken de Ali Ertekin'le Ahmet Çatalca, rahmetli Şefik Hüsnü, dışarda bazı tanıdıklarına bunları tavsiye ediyor.* Çünkü bunlar işsiz, güçsüz, parasız pulsuz adamlar. İşte o arada, hapisane dışındaki bazı komünistlerle bunlar arasında temas başlıyor ve Berber Hasan'la ilişkiler kuruyorlar. Bu şekilde devam ederken, bunlar Bulgaristan'a adam kaçırmaya, bazan da Bulgaristan'dan adam getirmeye başlıyorlar. Para mukabilinde tabii. Bu adam kaçırma işlerinde asıl merkez, bunlara rehberlik eden, yahut müşteri bulan kimse, benim hatırımda kaldığına göre Berber Hasan. Kaçırıyorlar. Bir defasında da Bulgaristan'dan bu tarafa iki kişi getiriyorlar. Ahmet Çatalca, esasen Silistireli olduğu için, Silistire eskiden Romanya'ydı, fakat o tarihlerde Bulgaristan olmuştu. Bulgaristan'da tanıdıkları var. Gerek konsoloshanedeki tecrübeleri yüzünden, gerekse Bulgaristan'la eskiden bağlantısı bulunması itibarıyla onun da bu işe kolay yatması sağlanabiliyor. Bir defasında iki kişi getiriyorlar Bulgar hududundan Türkiye'ye. Osman ve İbrahim adında.** Bunları İstanbul'da gezdiriyorlar, Bursa'ya götürüyorlar, daha ufak tefek birkaç kasaba veya şehire de götürüyorlar, sonradan da Bulgaristan'a yeniden dönmelelerini sağlıyorlar. Yani Ali Ertekin ve Ahmet Çatalca bu işde artık pişmişler. Osman ve İbrahim Bulgaristan'a geri dönerken bir tanesi şapkasını Ahmet Çatalca'ya hediye ediyor. Ahmet Çatalca bu şapkayı sonradan da bir süre kullandı. Nihayet günün birinde, rahmetli Sabahattin Ali bunlarla görüşüyor. Çünkü zavallı,

bunalım geçiriyor.

Bunalım geçirmekte, on sene mi, ne kadardı bilmem, yeni bir hapis.

Hapis, dört sene falan bir şey, bir daha düşünmek istemiyor.

* Ali Ertekin'in Şefik Hüsnü'yle ilişkisi mahkemede de söz konusu edilmiştir. Bu ilişkinin içyüzü ilk kez bu konuşmayla açıklığa kavuşuyor.

** Mahkeme dosyasına göre Osman ve İbrahim Teliolan kardeşlerin pasta fırınında çalışan iki Bulgar mültecisidir. Yeniden Bulgaristan'a dönmek istemişlerdir. Ama ayrıntıları çok iyi hatırlayan Aziz Bilaloğlu'nun anlattıklarının daha doğru olduğunu sanıyorum. Ali Ertekin ve Ahmet Çatalca bu olayla sınanarak güven sağlamış olabilirler.

Daha evvel hapisaneye girip çıktığı için, girmek istemiyor hapisaneye.

Aziz Bey, önemli olan nokta şu: Şimdi Ali Ertekin'in bu olayı anlatması veya Ahmet Çatalca'nın anlatımından sonra Milli Emniyet'teki kişilerin, yöneticilerin veya subayların falan, neyse, bu işe muttali oluşlarından sonra, aralarında fikir ihtilâfı çıktı.

Çok sonra, çok sonra. Meselâ kimle kim hangi görüşleri savundular sizce.

Şimdi o isimleri...

Bir iki isim yani...

Şimdi tam şey etmeyeyim, belki yalanlamaya...

Hayır, yani şey için değil, yazmak için değil.

Özkırımlı — Hayır kullanmayız.

Kullanmak için değil.

Özkırımlı — Kullanmayız onu.

Meselâ M. T. vardı, kodamanlarından. N. A. binbaşı rütbesiyle, asker, kurmay binbaşı, daha yüksek mevkide. Ali Ertekin'le Ahmet Çatalca Sabahattin Ali'yi kaçırdıklarını bana naklettikten sonra, benim de Milli Emniyetçilere bunu intikal ettirmemi müteakip, Milli Emniyetçilerin gözleri faltaşı gibi açıldı,

Haberleri yok çünkü.

Haberleri yok, o ana kadar haberleri yok. Ahmet Çatalca'dan dinlediklerimi anlattığım zaman, aman dediler, bu adamla bağlantıyı kesme, devam et, yemeğe götür, içki içmeye götür, vesaire. Masraflarını da,

biz veririz,

biz veririz. Toplayabileceğin kadar malumat topla ve onun bahsettiği öteki zatla, ki o zaman Ali Ertekin'in evini de bilmiyorduk, sadece bir arkadaşı olduğunu biliyorduk, öteki zat kimse onunla da tanışmaya çalış, dediler. Nitekim tanıştık. Ali Ertekin o günlerde çok sıkıntı içindeydi ve inşaatlarda amele olarak veyahut amele başı olarak filan çalışıyordu. Ahmet Çatalca beni Tan'da çalışan Aziz diye takdim ederken, bilmiyorum, soyadımdan bahsetmiş mi, etmemiş mi? Yalnız onlar beni Aziz Nesin diye bilmişlerdi. Bu benim de işime geldi Milli Emniyet'le bağlantı kurduktan sonra.

Özkırımlı — Ve tanıtmadınız hiç, kendi adınızı soyadınızı söylemediniz.

Tanıtmadım, söylemedim.

Tabii, haber alacak.

Özkırımlı — Hep Aziz Nesin diye gitti.

Aziz Nesin diye biliyorlar beni. Konuşmalarımız da bu şekilde cereyan etti. İkisi de bana tam komünist olarak konuşuyorlar. Çünkü komünist de değildir bunlar. Her, para mukabilinde her kılığa girebilen kimselerdir. Meselâ Ali Ertekin, kendi komünistliğine beni,

inandırın diye,

Yani Aziz Nesin olan beni* inandırabilmek için, şeyi, Ömer İnönü olaylarından, o namussuz sağır, oğlunu, öyle denilmişti bir zamanlar, nasıl olup da Dolmabahçe'de yatıp kalkmasını oğlunun temin edebiliyor. Biliyorsun öyle iddia edilmişti.

Öyle.

Halbuki zavallı Ömer'in hiç böyle bir ilgisi olmamıştı. (...) Zaten İsmet Paşa'nın kusurları vardır veya yoktur, fakat bu şekilde bir harekete şahsen İsmet Paşa razı olacak adam değildir. Bir de şeyi çekiyordu, Hasan Rıza Temelli'yi, İnönü'nün kardeşini. (...) Kendi komünistliğine Ali Ertekin beni inandırmaya çalışıyordu. Böylece belgelemek istiyordu. Ahmet Çatalca zaten komünistlik kisvesine uydurma olarak,

girmişti,

girmişti. Bu münasebetlerimiz devam ederken, daha önce de Ahmet Çatalca'dan Bulgaristan'a kaçırdıkları kimseler arasında Sabahattin Ali'nin de bulunduğunu haber aldığım için o konuyu ilerletmeye çalışıyorduk. O konudaki bilgileri. Nihayet o kadar çok şey anlatılar ki, Ahmet Çatalca kolay konuşabilir bir kimseydi, geveze. İşte, «Kaçırdık, Bulgaristan'a götürdük.» Şey de bunu teyit ediyor, az konuşan adam Ali Ertekin, teyit ediyor sadece. «Bulgaristan'a varduktan sonra Ali Ertekin orada belli yere teslim ettiğine dair yeşil kalemle yazılmış pusulayı getirdi, parasını aldı,» filan şeklinde. Ve bütün bunları biz öğrendikten sonra... Haa, şunları da anlatmıştı. Sabahattin Ali'nin fotoğraf makinesini, gözlüğünü, gömleklerini, bazı eşyasını Bulgaristan'a giderken Trakya'da kıyafet değiştirdiği için, mahallin kıyafetlerini giydikleri için, Ali Er-

* Bu olayı aktardığım Aziz Nesin, Ahmet Çatalca'nın kendisini Harbiye'de tutuklu bulunduğu sırada tanıdığını, böyle bir yanılmanın olanaksız olduğunu söyledi. Ayrıca Bilaloğlu'nun da Ahmet Çatalca'yla hemşeri olduklarını belirttiği gözönüne alınırsa öykünün bu bölümüne inanmak güçleşiyor.

tekin'de kalmış, eline almış, getirmiş. Bunlarla birlikte, bütün bunları anlatınca, bir defa da Ali Ertekin'e gitmem düşünülür. Ve gittik, Yeni Mahalle'deki evine,çocukları vardı, giderken de

Yani sizden şüphelenmesin, herif o kadar hunhar ki sizi gebertir.

Şayet şüphelenirse veya şüphelenip öldürebilirdi beni, çünkü herif bu. Milli Emniyet bir de bana bıçak vermişti, ucu sivri bir bıçak.

Ucunda zehir var mıydı?

Bilmiyorum. Kendimi müdafaa etmeye çalışırken yanımda onlar tertibat almış olacaktı, almışlardır muhakkak, yetişip beni kurtaracaklardı. Kurtarabilirler mi, kurtaramazlar mı...

Kurtarırlardı canım, nelerini duyduk

Hepsi mümkün.

Özkırımlı — Sizin şey tabii, kodamanları tanıyorsunuz, tanıdıklarınız vasıtasıyla ilişki kurdunuz.*

Tamam. Bütün bunları elde ettikten sonra, yahu dediler, hakikaten bu herifler Sabahattin Ali'yi kaçırmışlar mı ve her zaman için bunlar adam kaçırabiliyorlar mı? Her istedikleri zaman adam getirebiliyorlar mı? Biz tatbikat yaptıralım, dediler ve tatbikat kararlaştırıldı. Nam-ı diğer Vedat adında subay, Milli Emniyet'te çalışıyordu, hazırlandı.**

Peki, şimdi şöyle bir şey var: Aziz Nesin Tan'da çalışıyor, siz Tan'da çalışıyordunuz, sizi hemşerisi olarak biliyor ve Aziz Nesin olarak tanıyarak...

Soyadımı bilmiyor.

Bilmiyor, Aziz Nesin zannederek...

Zannediyor.

Zannederek, solcu bir yazar olarak size dokülüyor, içini açıyor.

Üstelik hemşerim.

Hemşeriniz.

* Bu soru, Aziz Bilaloğlu'nun Milli Emniyet'le ilişkisini belirlemek için soruldu. Daha önce sohbet sırasında, Milli Emniyet'in kodamanları arasında dostları bulunduğunu, onlarla sık sık görüşüp konuştuğunu söylemişti.

** Milli Emniyet'ten Zeki Kayraklı mahkemede ki ifadesinde Bulgaristan'a adam kaçırdığı ihbarı üzerine Ali Ertekin'i takip ettiğini, daha sonra bu işle Cemal'in görevlendirildiğini söylemiştir. Ali Ertekin ise itiraz ederek, Vedat adıyla tanıdığı Cemal adlı kişiyi kendisine Ahmet Çatalca ile Aziz Bilaloğlu'nun tanıttığını belirtmiştir.

Özkırmılı — Ve bir de şeye girmek istiyor, polise girmek istiyor.

Emniyette çalışmak.

Ha, emniyete...

Zaten beni onun için arıyor. Emniyete girmek hususunda bir gazetecinin...

Forsu var.

Emniyet mensupları üzerinde etkisi olacağı için benden yardım istiyor.

Yani o öldürüldüğünü bilmiyordu.

Hayır bilmiyordu.

Bilmiyordu.

Bilmiyordu, ben de zaten uzun zaman, ta mahkemeler başlayana kadar öldürüldüğünü bilmiyordum.

Peki, o tatbikatı yaptınız.

Evet.

Yani yaptırdı Milli Emniyet'teki bazı zevat.

Evet.

Ta Sabahattin Ali'nin, o öldürüldüğü yere kadar mı gittiler, yoksa Bulgar hududuna kadar mı? O Vedat veyahut öbürüyle beraber gittiler.

Şimdi, tatbikat yaptırdıktan sonra, tatbikatın maksadı zaten şu...

Adam kaçırıp kaçırmadığını anlamak.

Adam kaçırıp kaçırmadıkları ve Sabahattin Ali'yi de kaçırıp kaçırmadıkları palavra mı, değil mi? Hakikaten bunlar bu işleri yapabiliyorlar mı, yapamıyorlar mı? Bunu anlamak için, bir de tatbikatı yaptırılmalı, dediler. O zaman şeyi, Ali Ertekin'i, Cemal'le tanıştırmak gerekti. Onu da ben...

Siz sağladınız. (...)

Ve tatbikatı yaptırdık. Dedğim gibi, şimdi daha tamam olsun, Ali Ertekin, bu tatbikatı yapabilmek için, tabii para almayı şey etti...

Amaçlıyor.

Ama tatbikat diye değil de...

Anlıyorum.

Bir Türk subayı, Rusya'ya meyilli ...

Kaçacak.

Ben de komünistim.

Evet.

O Türk subayı da komünist. Askeri planlarla Rusya'ya, Bulgaristan yoluyla kaçacak. Ali Ertekin, ben, bunun kaçınılmasını istiyoruz.

Kaç para alacak Ali Ertekin ?

Hatırimda değil, fakat alacak. Bizim maksadımız, yalnız tatbikat yaptırmak. Hakikaten on bir kişiyi o zamana kadar kaçırmışlar mı Bul-

garistan'a, kaçırmamışlar mı? Bulgaristan'dan adam geçirip, burada muhtelif yerlerde gezdirip tekrar iade etmişler mi, etmemişler mi?

Özkırmılı — Bu Osman'la İbrahim.

Osman'la İbrahim'le münasebeti olan, münasebet kurân'da Ahmet Çatalca, Silistireli olduğu için. (...) Tatbikatı yaptırırken, biz Boğaz'da Ali Ertekin'le, daha önceden tanıştığımız vechile, sabahın erken saatinde... İlk vapur ne zaman? Altı sıralarında...

Altı, altı onbeş, Boğaz vapuru.

Hah...

Kanlıca'da.

Buluşuk Üsküdar'da. O daha önceden geldi. Üsküdar'da buluştuk.

Yeni Mahalle'den geliyor, Üsküdar'a uğruyor.

Ben Üsküdar'dan vapura bindim. Geldik. Cemal de Eminönü'ndeki saatin altında (...), buluştuk. Önceden Ali Ertekin'in isteği üzerine Cemal'e de Ali Ertekin'e de Trakya mahalli eibiseleri sağlanmıştı. Köylü elbiseleri. Çünkü (...) Trakya'da kimsenin dikkatini çekmemeleri için. Cemal'de de bir çanta vardı sırtında, güya askerî planlar vardı. Ali Ertekin'le, ben, bunları tanıştırdım. Yine Ali Ertekin'in önceden yaptığı teklife göre, Cemal'le ikisi Sirkeci istasyonuna ayrı ayrı yollardan gideceklerdi. Biletleri önceden Milli Emniyet tarafından alınmıştı. Ali'ye de, Cemal'e de biletleri verilmişti ve ayrı ayrı kompartımanlara oturacaklardı trende. Nitekim öyle oldu. Ahmet de arkadan istasyona doğru yürüdü. Bunlar Sirkeci'de vapura, şey pardon, trene bindiler, ayrı ayrı kompartımanlarda Trakya'ya hareket ettiler. Halbuki bilmiyordu ki Ali Ertekin, aynı trende Milli Emniyet'in vesaire ilgili elemanları muhtelif kompartımanlarda yerleşmişlerdi. Trakya'da incekleri yerlerde de tertibat alınmıştı. Ali Ertekin'in isteği üzerine Kırklareli'ne yaklaşınca köprüde tren yavaşlıyordu, o zaman trenden atlayacaklar. Şehre kadar girmeyecekler ve şeye doğru,

sınıra doğru,

hududa doğru şey edecekler, gidecekler. Nitekim böyle yapıldı, ancak sınıra yaklaşınca, derhal, güya alakâlılar bunları görüyorlar, yakalıyorlar. Ali Ertekin yakalanıyor, Cemal'se, bizim Bulgaristan yoluyla Rusya'ya,

kaçacak olan,

kaçıracığımız adam yakalanamıyor, çünkü o Milli Emniyet'in adamıydı zaten, yakalanama-

miş oluyor. Ve böylece yakalandı Ali Ertekin, İstanbul'a getirildi, İstanbul'da sorguya çekilmeye başlandı.* Ali Ertekin'in bildikleri, söyleyebilecekleri, ifşa edebilecekleri, zaten benim tarafımdan, önceden kendisinden öğrenilmişti. Sabahattin Ali'yi nasıl kaçırdıkları, daha önce on bir kişiyi nasıl kaçırdıkları, Bulgaristan'dan nasıl adam getirdikleri vesaire, vesaire.

Özkırmılı — Şimdi, Sabahattin Ali'nin kamyonuyla gitmişler. Öyle mi?

Evet, evet.

Özkırmılı — Yani Ali Ertekin'in anlatması.

Evet

Özkırmılı — Mahkemede anlattığı gibi.

Tamam, orası doğru, yalnız, Ali Ertekin'in yanlış söylediği, burada Milli Emniyet tarafından sorguya çekilmeye başlandığı zaman, tehlikeyi hissediyor ve diyor ki «Evet.» Önce-

* Bu olay mahkemeye çok başka biçimde yansıtılmıştır. Vedat'ın, asıl adıyla Cemal'in kaçırılışı 19 Kasım 1948'dedir. Hikâyeye göre, ikisi önce otobüsle Kırklareli'ne gitmişler. Tam sınıra yaklaştıkları bir sırada, Vedat su dökmek için uzaklaşmış ve dönmemiş. Bunun üzerine Ali Ertekin korkuya kapılarak İstanbul'a dönmüş. Ama korktuğuna uğramamış. Ancak bir ay sonra yakalanarak I. Şube'ye götürülmüştür. Yine mahkemede Ali Ertekin, Boğaziçi vapurunda eskiden tanıdığı bir Milli Emniyetçiye rasladığını, cinayetini ona anlattığını, onun da kendisinden Sabahattin Ali'nin eşyalarını getirmesini istediğini söylemiş, avukatı Emin Türkmen de bir dilekçe vererek müvekkilinin uzun süre Milli Emniyet'te çalıştığını öne sürüp gerekirse bu konuda gizli celse yapılmasını istemiştir. Savcı da bu isteğe uyunca gizli celse yapılmış, adı geçen Milli Emniyet görevlileri dinlenmiştir.

Oysa Aziz Bilaloğlu'nun anlattıkları, olayın çok başka türlü geliştiğini kanıtlamaktadır. Nitekim, ilgili tanıkların açık celselerde bu konuya ilişkin ifadeleri birbiriyle çelişmektedir. Üstelik Ahmet Çatalca, poliste alınan ifadesinin Ali Ertekin'in ifadesine uydurulduğunu iddia etmiştir. Berber Hasan'ın çırağı Süleyman da aynı şeyi söylemiştir. Sonra, Ali Ertekin, bir önceki notta andığım itirazında, yakalanma işinin yanlış anlatıldığını da belirtmiş, bunun üzerine avukatı gizli celse istemiştir. Ayrıca Ertekin'in ilk sorgusu da, görüldüğü gibi I. Şube'de 28 Aralık'ta yapılan değildir. Daha önce Milli Emniyet'te sorguya çekilmiş, sonradan polise devredilmiş, belki de serbest bırakılıp yakalattırılmıştır. M. Ali Cimcoz'un, Filiz Ali Laslo'ya söylediğine göre de, I. Şube şeflerinden ünlü Parmaksız Hamdi, olaya önce Milli Emniyet'in karıştığını, kendilerine sonradan intikal ettiğini belirtmiştir.

leri inkâr ediyor, sonra Milli Emniyet benden aldığı bilgilere dayanarak kısım kısım, bölüm bölüm, Ali Ertekin'e sorgular soruyor, sorular soruyor. Tabii şaşkına dönüyor Ali Ertekin. Aldığı eşyaya kadar, biz hepsini öğrenmiştik. Gözlüğü, fotoğraf makinesi, vesaire vesaire. Nihayet, biraz da arada sırada sıkıştırılınca hepsini söylemek zorunda kalıyor. Ancak o esnada kurtuluşu, «Evet kaçırdım ama, ben vatanıma, milletime karşı bu şekilde davranan bir komünisti sağ bırakamazdım. Milli hislerim galeyana geldi ve öldürdüm.» Bu şekilde kendini, suçunu hafifletmeye çalışıyor. Ve tatbikat mahallinde gidip

Hakim şeyinde, nezaretinde.

yapılıyor, ceset bulunuyor, işte ondan sonra bildiğiniz hadiseler.*

Özkırmılı — Peki o ceset bulundu, teşhis ediliyor, getiriliyor İstanbul'a falan, mezarı belli değil, nereye gömüldü yani?

Orasını bilemem.

Özkırmılı — Hiç bilinmiyor değil mi?

Orasını bilemem. Yalnız benim, bu adam, Milli Emniyet'te, «milli hislerim galeyana geldi de öldürdüm, yoksa Bulgaristan'a, kaçıracaktım, kaçırmadım. Hudut boyunda öldürdüm» demeye başladıktan sonra da, Milli Emniyetçilerle şahsen ayrıldığım bir nokta-i nazar vardı: Yeşil Pusula.

Özkırmılı — Evet, ben onu soracaktım zaten. Yeşil Pusula. Ben Sabahattin Ali'nin öldürüldüğüne uzun müddet kani değildim. Hududu, bu herifin hududu geçirdiğine, hududun ötesinde bıraktığına kaniyim. Milli Emniyetçilerle zaman zaman, bu konuda çelişkiye düştük. Ben, hayır kaçırdılar, diyordum. Onlar, Ali Ertekin'in son iddiaları karşısında öldürüldüğü, öldürdüğü anlaşılmalı, diyorlardı. Hattâ o zaman Celal Koral vardı, şeyin, Milli Emniyet'in İstanbul Bölge Başkanı, onunla da bir gün konuşurken, «Öldürdüğü muhakkak» demişti ve «su yolcusu su yolunda gerek» filan.

Evet, su testisi su yolunda ...

* Aslında bilmediğimiz olaylar demek daha doğru. Çünkü olayın bu gelişimi mahkemeye hiç yansımamıştır. Bilindiği kadarıyla ilk keşif 9.1.1949 günü Kırklareli Sorgu Yargıçlığınca, ikincisi de 6.11.1949'da mahkemece yapılmıştır. Burada sözü edilen ilk keşif olabilir. Ya da hiç anılmayan daha önce yapılmış bir başka keşif.

Su testisi su yolunda kırılır,* demişti. Ama ben uzun müddet Sabahattin Ali'nin öldürüldüğüne inanmamıştım. Bir gün Türkiye'de şartlar elverişli duruma gelirse döneceği kanısındaydım. Ama zamanla ben de inanmak zorunda kaldım.

Özkırmı — Hayır, demin sohbet ederken dediniz ki, bu yeşil mürekkeple yazılmış bir mesaj getiriyorlar Berber Hasan'a, paralarını alıyorlar böylece, kaçtığı belli oluyor. Ali Ertekin bana onun mesajını getirdiklerini söyledi dediniz.

Söyledi. Ahmet de, Ali de o mesajı getirdiklerini, yeşil pusulayı getirdiklerini söylediler. Ama getirmemiş oldukları sonradan...

Ama bir yeşil pusulanın geldiği de gerçek.

Özkırmı — Söyleniyor yani, birkaç kişi söyledi.

Acaba şöyle olabilir mi Aziz Bey. Bu namusuz herif, belli yere kadar götürdükten sonra

* Sabahattin Ali'nin öldürülüşünün adı bir cinayet olduğu, milli duygularla işlendiği kanısını güçlendirmek için basılan bir broşürün de bu cümleyle bitmesi ilginçtir. (Sabahattin Ali, Niçin ve Nasıl Öldürüldü, İstanbul, 1949).

Sabahattin Ali'yi, artık Bulgar sınırındayız, Bulgaristan sınırına geçtik, burada dinlenelim. Sen üç adım yürü, neyse işte artık Bulgar milisi, polisi, şusu busu seni yakalar, sen de kenâni belli edersin. Ben de dönüyüm, bana ver o zaman alacağım parayı, demiş olabilir mi? O yeşil pusulayı alabilsin diye, yani parayı. Çünkü bu herif para...

Para, evet, mümkün. Hattâ şu da mümkün. Sınra kadar Ali Ertekin'i götürdükten sonra... **Sabahattin Ali'yi götürdükten sonra...**

Sabahattin Ali'yi götürdükten sonra, Sabahattin Ali'yi bekletirken, uykuya aldığı da anlaşılıyor, kendisi Bulgar hududu içinde temas ettiği kimselerle hemen bağlantı kurarak, işte Sabahattin Ali'yi getirdim, filan, şurada yatıyor, demiş olabilir. Belki Sabahattin Ali'yi bunlar tahmin kısmı, gelip görün, teslim alın da demiş olabilir. Pusulayı da aldıktan sonra Fakat geldikleri zaman Sabahattin Ali'nin ölümünü bulmuş olabilirler. Çünkü Ali Ertekin daha evvel öldürmüştü olabilir. Yalnız muhakkak olan şu ki, Milli Emniyet, bizim, yani benim bu işe el koymama kadar Sabahattin Ali'nin kaçırıldığını dahi bilmiyordu. ■